

הלכה כסדרה

קובץ הלכות לחייל לימי חג ומועד

ליל הסדר

תשפ"ו

בלילה הזה הוציאנו הקב"ה לחירות משעבוד מצרים בניסים גדולים ועצומים, לזכר זאת נצטוונו לאכול בו קרבן פסח, מצה ומרור, ולספר בו ביציאת מצרים.

זמן עריכת הסדר

ככלל אין להתחיל את הסדר קודם צאת הכוכבים (19:29), ומעיקר הדין יש לסיים את אכילת האפיקומן לפני חצות (00:37). חיילים שבאפשרותם לערוך את הסדר קודם חצות, יעדיפו לערוך את הסדר בפרק זמן זה, אפילו ביחידות, ואפילו במתכונת מקוצרת ותוך כדי פעילות, מאשר לעורכו ברוב-עם לאחר חצות.

אם חזרו מהפעילות מעט קודם חצות, יאמרו את ההגדה במתכונת מקוצרת (כמפורט לקמן) ובוריזות, כדי שיספיקו לאכול את המצה והמרור לפני חצות, ובאם יש להם אפשרות יאכלו גם אפיקומן קודם חצות, ולאחר חצות ימשיכו בסעודתם ויאכלו בסופה אפיקומן נוסף. אם לא יספיקו לומר את ההגדה במתכונת מקוצרת קודם חצות, יקדשו, יאמרו 'עבדים היינו' וכו' ומיד יאכלו את המצה והמרור בברכה, ולאחר מכן יאמרו את ההגדה.

חיילים שלא מתאפשר להם כלל לערוך את הסדר קודם חצות ואפילו במתכונת מקוצרת, ישתדלו ככל הניתן לקדש ולאכול מצה (בברכותיה) בתחילת הלילה, ויערכו את הסדר (ללא כוס ראשונה) בהמשך הלילה עד עלות השחר (4:30), ואם הדבר אינו אפשרי יערכו את הסדר כולו בזמן זה. חיילים העורכים סדר לאחר חצות, למנהג הספרדים יימנעו מהברכות המיוחדות על המצה והמרור.

חיילים שלא מתאפשר להם כלל לערוך את הסדר, ואפילו במתכונת מקוצרת, ישתדלו לקיים לכל הפחות את המצוות שחיובן מן התורה. על כן יקדשו, יספרו מעט ביציאת מצרים (אפילו לעצמם), כגון שיאמרו

"עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלוקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה", (ובמידת האפשר יאמרו גם: "פסח מצה ומרור, פסח על שם שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים, מצה על שם שלא הספיק בצקם להחמיץ, מרור על שם שמררו את חייהם"), יברכו 'המוציא' ועל אכילת מצה' ויאכלו לכל הפחות כזית מצה.

אם אין באפשרותם לקיים בלילה שום מצווה, יתפללו תפילת ערבית (כולל הלל בברכה) לאחר פלג המנחה (17:49) ויזכרו לקרוא קריאת שמע בצאת הכוכבים, ומבעוד יום יקדשו ויברכו 'המוציא' על שתי מצות, ובה יקיימו את סעודת החג. אם יתאפשר להם לאכול מצה בלילה, יסעדו מבעוד יום ללא קידוש וללא מצה, ובלילה יקדשו ויאכלו מצה. אם אינם יודעים אם יתאפשר להם לאכול מצה בלילה - יקדשו (וישתו רביעית יין נוספת) ויימנעו מאכילת מצה מבעוד יום. כשיוצאים לפעילות מבצעית הכרוכה במלאכות אסורות מהתורה - לא יקדשו מבעוד יום.

אכילה לפני הסדר: מתחילת שעה עשירית (15:52), אסור לאכול מאכל העשוי מדגן, ויש למעט בשאר מאכלים. אם האכילה נדרשת לכשירות החיילים עבור פעילות מבצעית - רשאים להקל ולאכול כדי שביעה, ובדלית ברירה גם מצות.

לכתחילה אין לקדש ולאכול לפני ליל הסדר. עם זאת, חייל העוסק בפעילות מבצעית שיהיה באפשרותו לערוך את הסדר רק בהמשך הלילה, רשאי להקל לקדש ולאכול מעט במהלך הפעילות, בכדי להשקית את רעבונו בינתיים. אלא שמאחר שאת אכילת המצה יקיים רק לאחר זמן על סדר ההגדה, עליו להימנע מאכילתה לאחר הקידוש, ויצא ידי חובת 'קידוש במקום סעודה' ע"י שישתה רביעית יין (כחצי כוס מצווה), נוסף על היין ששותה בקידוש. כמו כן, לכשיגיע לערוך את הסדר, יימנע משתיית כוס ראשונה, מאחר שכבר קידש, ויתחיל

את הסדר מ'זרחין'.

חייל היוצא לפעילות מבצעית מבעוד יום, ולא יתאפשר לו לקדש במהלך הפעילות, רשאי אף להקדים ולקדש מפלג המנחה (וישתה רביעית יין נוספת). ובאופן זה יהיה רשאי לשתות בלילה אף כוס ראשונה בתחילת הסדר ולא ייחשב כמוסיף על הכוסות (אמנם מאחר שכבר יצא ידי חובת קידוש, יברך עליה רק את ברכת 'בורא פרי הגפן'). אמנם, אם הפעילות המבצעית כרוכה בביצוע מלאכות אסורות מהתורה, לא יקדש מבעוד יום, אלא יאכל מבעוד יום ללא קידוש, וסמוך לחשיכה יקבל את החג באמירה.

היערכות לסדר: יש לוודא מראש שיש ביחידה מספיק יין וחסה עבור כלל המשתתפים. יש לערוך את השולחן ולהכין את צרכי הסדר (כגון: לצלות את הזרוע, לבשל ביצה ולרסק פירות לחרוסת) מבעוד יום. אם לא הכין את צרכי הקערה מבעוד יום, לא ניתן להכניס לאחר מכן (מפני שליל הסדר חל השנה בליל שבת), מלבד מי מלח שבמקום צורך מותר להכין מהם כמות קטנה אף לאחר כניסת השבת. בליל הסדר אין אוכלים בשר או עוף צלוי בלא תוספת רוטב (בנוסף לנוזלים שמפריש הבשר עצמו). ניתן לאכול בשר מבושל או מטוגן בשמן עמוק.

הקערה: רבים לוקחים כנף צלויה זכר לפסח, וביצה זכר לחגיגה. במקום צורך ניתן להסתפק בשני מיני בשר או בשני תבשילים כלשהם (אפילו בקופסת שימורים).

את החרוסת מכינים מפירות שנמשלו בהם ישראל (כתמרים, תפוחים ושקדים), מרוסקים ומגובלים ביין. במקום צורך ניתן להסתפק בפירות או בירקות אחרים, ואף לגבלם בשאר משקים.

אם הפירות או הירקות קדושים בקדושת שביעית, יש לשים לב לכל דיני פירות שביעית, ולא לשנות מדרך הכנתם ואכילתם.

באופן סידור הקערה ישנם מנהגים שונים (ראה מסגרת).

דגשים למהלך הסדר

ארבע כוסות: כל אחד מהמסובים צריך לשתות רביעית שלימה מכל כוס (86 סמ"ק, כחצי כוס מצויה), ויש אומרים שבליל הסדר יש לשתות את רוב הכוס שלפניו. לכן, יש להקפיד שהכוס תכיל לכל הפחות רביעית, ומאידך, מאחר שנהוג שהכוס תהא מלאה, ראוי להימנע משימוש בכוס גדולה שאינו יכול לשתות את רובה.

מנהג האשכנזים לברך 'בורא פרי הגפן' על כל כוס וכוס, ואילו הספרדים מברכים רק על הכוס הראשונה והשלישית. במידת האפשר ראוי להדיח את הכוס בין שתייה לשתייה. לכתחילה צריך לשתות את הרביעית בבת אחת, ובדיעבד די בשתיית רובה במשך כארבע דקות. לכן, מי שאין בידו כוס יעדיף מימייה שפיה רחב על פני בקבוק שפיו צר.

מי שבידו כמות יין מצומצמת, יסתפק בשתיית רוב רביעית מכל כוס (כשליש כוס מצויה), ויתעדף כוס ראשונה ושלישית על כוס שנייה ורביעית. חייל שיש בידו רק מימייה או בקבוק אחד, ישתה כל פעם רביעית, ולאחר מכן יוסיף מעט מים (שלא שתו מהם), כדי לתקן את פגימת היין. מספר חיילים רשאים לשתות בכל פעם ממימייה אחת בזה אחר זה, ואין היין נחשב פגום לאחר שתיית הראשון.

אם אין לו יין כלל - למנהג האשכנזים יקח 'חמר מדינה' (משקה משכר או קפה, ויש מקילים אף בתה ובמיץ פירות טבעי, ובדוחק גם במשקאות קלים חשובים), ולמנהג הספרדים יקדש על המצות (כדלהלן), ורק בשאר הכוסות ישתמש ב'חמר מדינה'. אין לו 'חמר מדינה' - לכל הדעות יקדש על המצות (יחצה את המצה האמצעית לפני הקידוש, יטול ידיים בברכה, יברך 'המוציא', ישמוט את המצה השלמה התחתונה, יברך ברכת הקידוש ו'שהחינו', יברך 'על אכילת

מצה', יבצע ויאכל שני כזיתים).

יין מקדושת שביעית: אם היין של ארבעת הכוסות קדוש בקדושת שביעית, יש להיזהר שלא לשפוך לאיבוד שאריות יין הראוי לשתיה. כמו כן, אין לשפוך ממנו באמירת 'דם ואש ותמרות עשן' ובקריאת עשרת המכות.

הסבה: מצווה להסב בשעת שתיית הכוסות ובשעת אכילת המצות על צידו השמאלי (אפילו הוא 'שמאלי'). לכתחילה ישעין את גופו על כר או משענת וכד', אך אם אין הדבר באפשרותו, רשאי להיסמך על כתף חברו, או להישען באמצעות זרועו על הספסל או השולחן. הטיית הגוף באוויר אינה נחשבת להסבה. מי שאין לו שום אפשרות להסב - יקפיד לשבת ולא לעמוד.

אם אכל את אחת המצות בלא הסבה, ועדיין לא ברך ברכת המזון, צריך לחזור ולאכול בהסבה, ובאם קשה לו - יחזור לאכול רק את מצת המצווה (ואינו צריך לחזור על הכורך והאפיקומן). אם לא אכל אפילו כזית מצה בהסבה, וכבר ברך ברכת המזון, יברך שוב ברכת 'המוציא' ויאכלנה בהסבה (אך לאחר ברכת המזון אין חוזרים לאכול בהסבה את שאר המצות).

שתה אחת מן הכוסות בלא הסבה, למנהג הספרדים עליו לחזור ולשתותה בהסבה (ואם המדובר בכוס הרביעית, וכבר ברך לאחריה ברכה אחרונה, אף צריך לחזור ולברך עליה), ואילו למנהג האשכנזים אינו רשאי לחזור ולשתות, מלבד את הכוס השנייה (כשמנהגו לשתות יין בסעודה).

כרפס: לקיום מנהג אכילת כרפס נוהגים ליטול ידיים בלא ברכה (יש להקפיד בשאר דיני הנטילה), לקחת ירק, ולטובלו במי-מלח או בחומץ (בערכות הסדר האישיות משתמשים לצורך זה במלפפון חמוץ).

מברכים על הכרפס 'בורא פרי האדמה'. יש לכוון לכתחילה לפטור בברכה זו גם את המרור הנאכל מאוחר יותר. מקפידים לאכול מהכרפס פחות מכזית (כ-30 סמ"ק, כנפח קופסת גפרורים/כ-18 גרם) כדי להימנע מחיוב ברכה אחרונה. נהגו לאכול את הכרפס בלא הסבה.

אכילת מצה: במהלך הסדר אוכלים ארבע פעמים כזית מצה (ויש נוהגים חמש). המצות צריכות להיות מצות שמורות שנאפו לשם מצווה, על כן יש מקפידים לקיים מצווה זו במצות-יד. בשעת ברכת 'המוציא' עורך הסדר אווחז את שלוש המצות, כך שהחצויה נתונה בין שתי השלמות. נוהגים שאחר ברכת 'המוציא' שומטים את המצה התחתונה ומברכים 'על אכילת מצה' על העליונות. מנהג הספרדים לטבול את המצה במלח.

נהוג לחלק לכל אחד מהמסובים מעט מכל אחת משתי המצות, ולהשלים 'לכזית' ממצה אחרת. בסדר רב משתתפים שלא ניתן לחלק מעט מהמצות שבקערה לכל אחד, יש לדאוג שלפני כל קבוצת מסובים תהיינה שלוש מצות בפני עצמם, וכל קבוצה תקיים את המצוות הכרוכות במצות (יחץ, מגיד, מוציא מצה, כורך ואפיקומן) במקביל לעורך הסדר.

שיעור האכילה: אוכלים שיעור חצי מצה של מצת מכונה לכל כזית, מלבד בכזית הראשון שנהגו להחמיר ולאכול מצה שלימה, הואיל וחיובו מן התורה. בשעת דחק ניתן להסתפק בשליש מצה לכל 'כזית' מלבד הכזית הראשון.

כל אכילת מצווה צריכה להתבצע בפחות מ'כדי אכילת פרס'. רבים נוהגים כדעה ששיעור זה הוא כארבע דקות, אך בשעת דחק ניתן להקל עד תשע דקות.

אכילת מרור: במהלך הסדר אוכלים שני 'כזיתים' מרור (טבולים מעט

בחרוסת) ב'כדי אכילת פרס', אחד בפני עצמו, ואחד בכורך. רבים נוהגים לקיים מצווה זו בחסה, אך יש מהאשכנזים שהקפידו לקיימה ב'חריין'. יש להשתמש בעלה חסה גדול לכל אכילה. אין מסבים בעת אכילת המרור.

שולחן עורף: סועדים סעודת חג בשמחה ובנחת דרך שררה וחירות, אך נמנעים מאכילה מרובה, כדי שלא יאכלו את האפיקומן אכילה גסה. אין לאכול את הזרוע שבקערה. יש שנהגו לאכול בסעודה זו את הביצה מהקערה.

אפיקומן: בתום הסעודה אוכלים כזית מצה לאפיקומן בהסבה, זכר לקרבן הפסח שנאכל על השובע (ויש שאוכלים שני כזיתים לאפיקומן, אחד זכר לפסח, ואחד זכר למצה הנאכלת עימו). יש להשתדל ככל הניתן לאכול את האפיקומן קודם חצות. אם אבד האפיקומן, או שאינו מספיק לכל המסובים, אוכלים כזית ממצה שמורה אחרת. לאחר אכילת האפיקומן אין טועמים דבר, כדי שלא יעבור טעם המצה מפיו.

הלל: האשכנזים נוהגים לומר את פסוקי 'שפוך חמתך' בעמידה וכשהדלת פתוחה. יש נוהגים למזוג כוס רביעית קודם פסוקי 'שפוך חמתך', ויש נוהגים למזוגה לאחריהם קודם ההלל. האשכנזים מזוגים עם הכוס הרביעית גם 'כוס של אליהו'.

לאחר ההלל אומרים 'הלל הגדול' ו'נשמת כל חי' וחותרים ב'הללך'. יש מהאשכנזים שנהגו לומר את 'הללך' ללא חתימה קודם 'הלל הגדול', ואחר 'נשמת' חותרים בברכת 'מלך מהולל בתשבחות'.

הפסק באמצע הסדר: יש להימנע מיציאה ממקום הסדר בין הקידוש לסעודה, וראוי להימנע מכך בכל מהלך הסדר. ראוי להימנע מהיסח דעת בין אכילת המצות הראשונות לאכילת הכורך. חיילים שנאלצו לצאת ממקומם באמצע הסדר, ואפילו לזמן ממושך,

אין צריכים לחזור ולקדש, כל שנשארו מספר סועדים במקומם. במקום צורך, כגון שעליו לעבור באמצע הסדר למקום אחר, ניתן לחלק את הסדר לשניים, חלק ראשון עד לאחר ברכת המזון וכוס שלישית, וחלק שני מההלל עד הסוף. חיילים שהפסיקו באמצע הסעודה, אף לזמן ממושך, ולא הסיחו דעתם ממנה - אינם צריכים לחזור ולברך ברכה ראשונה. אם עברו 72 דקות (וחשים תחושת רעב) - אינם רשאים לברך ברכת המזון על מה שאכלו בתחילה.

אכילה ושתייה לאחר הסדר: אסור לאכול או לשתות משעת סיום הסדר עד עלות השחר (4:30), למעט שתיית מים או משקאות שטעמם קלוש, ובמקום צורך אף שאר משקאות שאינם משכרים (כקפה וכד'). עם זאת, פשוט שחיילים העוסקים בפעילות מבצעית רשאים להקל ולאכול אם הדבר נדרש לשם כשירותם.

זמני ליל הסדר תשפ"ב

ליל הסדר - ט"ו בניסן, ליל שבת קודש, 15-16.4

באר שבע	תל אביב	חיפה	
19:28	19:29	19:29	צאת הכוכבים
00:40	00:41	00:40	חצות הלילה
4:36	4:34	4:31	עלות השחר (90 דק')

מנהג הרמ"א

זרוע ביצה
מרור
מי-מלח
כרפס

מנהג האר"י

זרוע
מרור לברכה
חרוסת
כרפס
מרור לכורך

זמן עריכת הסדר בשעת דחק

שעת היציאה לפעילות	שעת החזרה מהפעילות	זמן עריכת הסדר
לפני צאת הכוכבים	לפני חצות	כשישובו יערכו את הסדר קודם חצות. לכתחילה אין לאכול לפני עריכת הסדר, אולם אם האכילה נצרכת להם, יקדשו וישתו רביעית יין נוספת, ויאכלו שאר מאכלים (חוץ ממצה).
לפני צאת הכוכבים	מעט קודם חצות	כשישובו יאמרו את עיקרי ההגדה בוריזות כדי שיאכלו מצה ומרור לפני חצות. ולפחות יקדשו, יאמרו 'עבדים היינו', יאכלו מצה ומרור בברכה, ולאחר מכן יחזרו לומר את ההגדה.
לפני צאת הכוכבים	לאחר חצות	עדיף סדר תוך כדי הפעילות מסדר ברוב עם לאחר חצות. בדלית ברירה, לפחות יקדשו ויאכלו מצה קודם חצות. העורך סדר לאחר חצות, למנהג האשכנזים רשאי לברך את כל ברכות המצוות, ולמנהג הספרדים, לא יברך ברכת המצוות על המצה והמרור, אך יברך 'אשר גאלנו' ו'הללוך'.
לפני שקיעה	לאחר עלות השחר	ישתדלו לערוך סדר מקוצר תוך כדי הפעילות, ולפחות יקדשו, יאמרו 'עבדים היינו' ('פסח' מצה' ומרור), ויאכלו מצה. אם מעריכים שלא יתאפשר להם לאכול מצה בלילה, יקדשו ויאכלו מצה מבעוד יום, ויימנעו מביצוע מלאכות אסורות מהתורה עד השקיעה. אם אין באפשרותם להימנע ממלאכות אלו, יאכלו מבעוד יום ללא קידוש ויקבלו את החג באמירה סמוך לשקיעה.

סדר הגדה של פסח לשעת דחק

לשימוש בזמן פעילות מבצעית בלבד

(בשעת דחק גדולה ניתן לדלג על החלקים המודפסים באותיות קטנות)
מנת הסדר האישיית מכילה: מיץ ענבים, מלפפון חמוץ לכרפס, מצות שמורות, חזרת למרור וחרסת.

קדש

מוזג כוס ראשון, מחזיקו ביד ימינו ומקדש:

ברוך אתה ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרִי הַגֶּפֶן:
ברוך אתה ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל
לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה,
חַגִּים וּמְנַחֵם לְשִׁשׁוֹן. אֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. אֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קִדְּשׁ
הַזֶּה. זְמַן חֲרוּתֵנוּ (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קִדְּשׁ זָכַר לִיציאת מצרים. כִּי בָנוּ
בְחֲרָתְךָ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁשׁוֹן
הַנְּחַלְתָּנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' מִקְדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים:
ברוך אתה ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחֲנִינוּ וְקִנְיָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:
שׁוֹתָה בְּהַסְבַּת שְׂמַאל כְּשִׁיעוֹר 'רְבִיעִית' (כַּחצֵי כוֹס מְצוּיָה).

ורחץ-כרפס

לאחר נטילת ידיים ללא ברכה, נוטל מן הכרפס פחות מכזית (כנפח קופסת גפרורים),
טובלו במי מלח או בחמוץ ומברך (מתכוון לפטור בברכה זו גם את המרור):

ברוך אתה ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרִי הָאֲדָמָה: אוכל בלי הסבת
מוזגים כוס שני

מגיד

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
שֶׁבְּכָל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֲמִץ וּמַצָּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה בְּלוֹ מַצָּה.

שֶׁבֶכֶל הַלֵּילוֹת אָנּוּ אוֹכְלֵינּוּ שְׂאֵר יִרְקוֹת, הַלֵּילוֹה הַזֶּה מְרוּר.
שֶׁבֶכֶל הַלֵּילוֹת אֵין אָנּוּ מִטְבִּילֵין אֲפִילוּ פַעַם אַחַת, הַלֵּילוֹה הַזֶּה שְׁתֵּי
פְעָמִים.

שֶׁבֶכֶל הַלֵּילוֹת אָנּוּ אוֹכְלֵין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסוּבֵין, הַלֵּילוֹה הַזֶּה בּוֹלְגוּ
מְסוּבֵין.

עֹבְדִים הֵינּוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וְיוֹצִיאֵנּוּ ה' אֶ-לֵהֵנּוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה
וּבְחֹרֶזַע נְטוּיָה וְאֵלוּ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם,
הָרִי אָנּוּ וּבְגֵינוּ וּבְגֵי בְנֵינוּ מִשְׁעַבְדִּים הֵינּוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וְאֲפִילוּ
בְלָנוּ חֲכָמִים בְּלָנוּ נְבוֹנִים בְּלָנוּ זְקֵנִים בְּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה
עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל הַמְרָבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי
זֶה מִשְׁפָּחָה:

מַתְחֵלָה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁיו קָרְבָנוּ הַמְקוֹם
לְעֲבוֹדָתוֹ:

פֶּסַח עַל שׁוֹם שְׁפִסַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם:
מַגְבִּיהַ אֶת הַמִּצּוֹת וְאוֹמֵר:

מִצְוָה עַל שׁוֹם שְׁלֹא תִסְפִּיק בְּצַקְסֵם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּנְאָלָם:
מַגְבִּיהַ אֶת הַמְרוּר וְאוֹמֵר:

מְרוּר עַל שׁוֹם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם:
בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר תִּיב אֲדָם לְרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ בְּאֵילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם שְׁנֵאֲמַר: וְהִגְדַּת
לְבַקֵּד בַּיּוֹם הַזֶּהוּא לְאֹמֵר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצִיאַתִּי מִמִּצְרַיִם: לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ
בְּלִבֵּר נֶאֱלָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֵא אֵיךְ אוֹתֵנוּ נֶאֱלָ עִמָּהֶם שְׁנֵאֲמַר: וְאוֹתֵנוּ הוֹצִיא
מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיא אוֹתֵנוּ לְתַת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:
מַכְסֵה אֶת הַמִּצּוֹת, מַגְבִּיהַ אֶת הַכּוֹס וְאוֹמֵר:

לְפִיכָה אֲנֵחֵנוּ תִיבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמַם לְתַדַּר לְבָרֵךְ לְעַלָּה

ולקלם למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבדות
לחרות מינון לשמחה מאכל ליום טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה
ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה:

הללויה-הללו עבדי ה'. הללו את שם ה': יהי שם ה' מבורך. מעתה ועד עולם:
ממזרח שמש עד מבוא. מהלל שם ה': רם על כל גוים ה'. על השמים כבודו: מי
כה' א-להינו המגבירי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ: מקימי מעפר דל.
מאשפת ירים אביון: להשיבי עם נדיבים. עם נדיבי עמו: משיבי עקרת הבית.
אם הבנים שמחה. הללויה-ה: בצאת ישראל ממצרים. בית ועקב מעם לויעו: היתה
הנדה לקדשו ישראל ממשלותיו: הים ראה וגם. הנרדן יסב לאחור: ההרים רקדו
כאלים. נבעות בכני צאן: מה לך הים כי תגום. הנרדן תסב לאחור: ההרים תרקדו
כאלים. נבעות בכני צאן: מלפני ארון חולי ארץ. מלפני א-לות ועקב: ההפכי הצור

אנם מים. חלמיש למעינו מים:

(מכסה את המצות) אווז את הכוס ואומר:

ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם, אשר גאלנו ונאל את אבותינו
ממצרים, והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרור, בן ה' א-להינו
וא-להי אבותינו, וגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו
לשלום, שמחים בכנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים
ומן הפסחים, אשר יגיע דמם על קיר מזבחתך לרצון, ונודה לך שיר חדש
על גאלתנו ועל פדות נפשנו, ברוך אתה ה' גאל ישראל

כוס שנייה

(האשכנזים מברכים: ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם בורא פרי הגפן):
שותה בהסבת שמאל כשיעור 'רביעית' (כחצי כוס מצויה).

רחה

נוטלים את הידיים לסעודה ומברכים על הנטילה

ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על
נטילת ידים:

מוציא

אוחז בשתי ידיו את המצות ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

מצה

אוחז בידיו את המצה העליונה והפרוסה ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה:

נוטל כזית (כחצי מצת מכונה) מן המצה העליונה וכזית מן הפרוסה ואוכל בהסבת שמאל כל כזית בתוך שיעור זמן של 'אכילת פרס' (כארבע דקות).

מרור

נוטל כזית מרור (כעלה חסה גדולה), טובלו בחרוסת ומנער כדי שישאר טעם מרירותו, ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר:

אוכל בלי הסבה בתוך שיעור זמן של 'אכילת פרס' (כארבע דקות).

כורך

בוצע את המצה התחתונה ונוטל ממנה כזית, וכורך עמה כזית מן המרור-חזרת ויש נוהגים לטובלו בחרוסת). מצה למעלה ומצה למטה ומרור-חזרת באמצע. אינו מברך על 'כורך' אלא אומר:

זָכַר לְמַקְדָּשׁ - בְּהִלָּל. בֵּן עֲשֵׂה הִלָּל בְּזִמְנֵי שְׁבִיט הַמַּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם הָיָה בּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד לְקָיָם מִה שֶׁנֶּאֱמַר: עַל מִצְוֹת וּמְרִידִים יִאֲכְלֶהוּ: אוכל בהסבת שמאל בתוך שיעור זמן של 'אכילת פרס'.

צפון

בגמר הסעודה מוציא את פרוסת המצה שהצפין בתחילת הסדר לאפיקומן, נוטל ממנה כזית, ויש אומרים שני כזיתים, ואוכל בהסבת שמאל בתוך שיעור זמן של 'אכילת פרס'.

ברך

מברכים ברכת המזון (עם 'יעלה ויבוא').
כוס שלישית

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַנֶּפֶן:
שׁוֹתִים בְּהַסְבֵּת שְׂמַאל כְּשִׁיעוֹר 'רְבִיעִית' (כחצי כוס מצויה).

הלל

מוזגים כוס רביעי וגומרים עליו את ההלל
לא לנו ה' לא לנו...

אהבתי כי ישמע ה' את קולי...

הִלְלוּ אֶת ה' כָּל יְמֵי. שְׂבַחְוּהוּ כָּל הָאֲמִים:

כִּי גִבֹר עֲלֵינוּ חֶסְדּוֹ. וְאָמַת ה' לְעוֹלָם. הִלְלוּ-ה:

הוֹדוּ לָהּ כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:

יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל. כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:

יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהָרֵן. כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:

יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי ה'. כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ:

מִן הַמִּיצַר קִרְאתִי י-ה...

אֲנֵה ה' הוֹשִׁיעָה נָא...

בְּרוּךְ הַבַּשֵּׁם ה'...

הוֹדוּ לָהּ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ. הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ...

נִשְׁמַת כֹּל חַי תִּבְרַךְ...

יְהַלְלוּךָ ה' אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְחִסְדֶּיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רִצּוֹנְךָ. וְכָל
עַמּוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרַנָּה יוֹדוּ וְיִבְרְכוּ וְיִשְׂבְּחוּ וְיִפְאָרוּ וְיִשׁוּרְרוּ וְיִרְמְמוּ
וְיִצְרְרוּ וְיִקְדִּישׁוּ וְיִמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּבָנוּ תָּמִיד. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת.
וְלִשְׁמֶךָ נֹאֵה לְזַמֵּר. כִּי מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה א-ל: בְּרוּךְ אַתָּה ה' מֶלֶךְ
מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבָחוֹת.

כוס רביעית

(האשכנזים מברכים: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַתְּנָפֶן);
שותים בהסבת שמאל כשיעור 'רביעית' (כחצי כוס מצויה).

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַתְּנָפֶן וְעַל פְּרֵי הַתְּנָפֶן וְעַל הַתְּנוּבָת
הַשְּׂדֵה וְעַל אֶרֶץ הַמְּדֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְחָלָת לְאַבוֹתֵינוּ לְאָכַל
מִפְּרִיָּהּ וְלִשְׂבֹּעַ מִטּוֹבָהּ, רַחֵם (נָא) ה' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךָ וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִיר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ, וּבְנֵה
יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ
(וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ) וּנְבָרְכֶךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְמַהֲרָה:
וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. (בְּיוֹם טוֹב מְקַרָּא קֹדֶשׁ הַזֶּה):
כִּי אַתָּה ה' טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֵה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ: בְּרוּךְ
אַתָּה ה' עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ:

נרצה

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

חברי המערכת: סא"ל הרב שהם עורקבי - רע"ן הלכה, רס"ן הרב דב ברקוביץ -
רמ"ד הלכה, סו"ן הרב דודי גרינפלד - קמ"ד כתיבה, טור' רועי אלמלם.
עיצוב וגרפיקה: יוגב ברדה עיצובים.